

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการให้บริการโทรคมนาคมทางการสื่อสารมีการพัฒนาจนกลายเป็นวัฒนธรรมของสังคม การสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือเป็นวิธีที่สะดวกรวดเร็วที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องมือสื่อสารประเภทอื่น เพราะสามารถโต้ตอบระหว่างกันได้เสมือนเผชิญหน้า ในปัจจุบันผู้ผลิตโทรศัพท์มือถือได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีไปอย่างมาก ทำให้โทรศัพท์มือถือไม่ได้มีบทบาทเฉพาะการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังมีขีดความสามารถอย่างอื่นอีกมากมาย กล่าวคือ สามารถเป็นได้ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก โทรศัพท์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และแหล่งศึกษาหาความรู้ได้อีกด้วย เมื่อโทรศัพท์มือถือ กลายเป็นอีกหนึ่งปัจจัยในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถืออย่างชัดเจน กล่าวคือ มีการใช้โทรศัพท์มือถือในทุกสถานที่และตลอดเวลา สอดคล้องกับรายงานผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2557 (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2557) ซึ่งทำการสำรวจผ่านทางอินเทอร์เน็ตจำนวน 16,596 คน พบว่า อินเทอร์เน็ตมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น ในการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนยุคปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยของการใช้อินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์เพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2556 มีการใช้งานโดยเฉลี่ย 32.3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือใช้เวลาโดยประมาณ 4.6 ชั่วโมง ต่อวัน ปี 2557 เพิ่มขึ้น เป็น 50.4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือประมาณ 7.2 ชั่วโมงต่อวัน ผู้คนมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตกันตลอดเวลาและที่สำคัญโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน กลายเป็นอุปกรณ์ที่มีการใช้งานสูงเกือบทั้งวัน จากการสำรวจ พบว่า มีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ คิดเป็นร้อยละ 92.0 ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด

โทรศัพท์มือถือกลายเป็นอีกหนึ่งปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ พฤติกรรม การใช้โทรศัพท์มือถือของผู้คนเปลี่ยนไปจากเดิมมาก เนื่องมาจากการพัฒนาโทรศัพท์มือถือให้สามารถทำงานได้มากกว่าการพูดคุยสนทนากัน ส่งผลให้ผู้คนมีความถี่และหมดเวลาไปกับการใช้งานโทรศัพท์ มือถือมากขึ้น จนเป็นที่มาของการบัญญัติคำศัพท์ขึ้นใหม่เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ คือ โรคติดโทรศัพท์มือถือ (Nomophobia)

(YouGov, 2008) อาการของโรคดังกล่าวมีหลายประการ เช่น พกโทรศัพท์มือถือติดตัวตลอดเวลา ต้องวางโทรศัพท์ไว้ใกล้ ๆ ตัว และจะรู้สึกกังวลใจมากหากมือถือไม่ได้อยู่กับตัว หงุดหงิดอยู่กับการเช็คข้อความ อัปเดตข้อมูลในโทรศัพท์ที่อยู่ตลอดเวลา หยิบขึ้นมากับบ่อย ๆ ใช้งานโทรศัพท์ขณะที่ทำกิจกรรมอื่นๆ ไปด้วย เป็นต้น ผลการสำรวจในอังกฤษที่จัดทำโดยบริษัทเทคโนโลยี Secure Envoy (Secure Envoy, 2012) ได้ทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,000 คน พบว่า สองในสามของกลุ่มตัวอย่างยอมรับว่าพวกเขากลัวที่จะอยู่โดยไม่มีโทรศัพท์มือถือ ซึ่งนับเป็นตัวเลขที่มากขึ้นกว่าเมื่อ 4 ปีก่อนถึงร้อยละ 53 ที่สำคัญพบว่า กลุ่มที่มีอาการแบบนี้มากที่สุด คือ ในกลุ่มคนอายุ 18-24 ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 77 จากผลการศึกษาที่ผ่านมา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สำนักงานสังคมข้อมูลข่าวสารแห่งชาติ ประเทศเกาหลีใต้ (NISA) (ไพรัตน์ พงศ์พานิชย์, 2557) ที่พบว่า โรคติดโทรศัพท์มือถือกำลังเป็นภัยคุกคามต่อประชาชนในประเทศเกาหลีใต้ จากการสำรวจข้อมูลเมื่อเดือนมีนาคม 2557 ที่ได้เก็บข้อมูลจากผู้ใช้โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน ที่มีอายุระหว่าง 10-54 ปี จำนวน 15,600 คน พบว่า ร้อยละ 25 ของเด็กนักเรียนระดับมัธยมแสดงอาการป่วยทางจิตชนิดติดโทรศัพท์มือถือเพิ่มขึ้นสูงกว่าเท่าตัวของสัดส่วนที่เคยประเมินเอาไว้คือ ร้อยละ 11 ในช่วงระยะเวลาเพียง 1 ปี เท่านั้น ต่อมาทางการเกาหลีใต้ได้สำรวจต่อเนื่องกับนักเรียนในระดับ 4 ถึงระดับมัธยม จำนวนทั้งหมด 5,000 คน พบว่า วัยรุ่นในเมืองหลวงมากถึง ร้อยละ 16 จัดอยู่ในข่ายเสี่ยงที่จะเกิดอาการติดโทรศัพท์มือถือโดยมีร้อยละ 4 จัดอยู่ในระดับเสี่ยงสูง ส่วนในประเทศไทยพบว่ายังไม่มีผู้ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับโรคติดโทรศัพท์มือถืออย่างจริงจัง มีบ้างก็คือผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2557) ที่ได้ทำการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2547-2556 พบว่า กลุ่มที่มีอาการติดโทรศัพท์มือถือ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ จะเห็นว่าผลการสำรวจของไทยมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาในต่างประเทศในประเด็นของการใช้งานโทรศัพท์มือถือของวัยรุ่นที่มีแนวโน้มสูงขึ้นและมีแนวโน้มสูงกว่าวัยอื่น ๆ ด้วย การติดโทรศัพท์มือถือนอกจากจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อการศึกษาเล่าเรียนด้วย ดังนั้นภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ซึ่งก็คือ โรงเรียนซึ่งประกอบด้วยครูบาอาจารย์และเพื่อน ๆ และสถาบันครอบครัวจะต้องให้ความสำคัญกับการดูแลเอาใจใส่วัยรุ่นเรื่องการใช้งานโทรศัพท์มือถือรวมถึงอุปกรณ์สื่อสารชนิดต่าง ๆ ให้มากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะสถาบันครอบครัวซึ่งมีความใกล้ชิดและมีเวลาอยู่กับวัยรุ่นมากที่สุด จากผลการศึกษาของ วิไลลักษณ์ ทองคำบรรจง (2553) พบว่า การควบคุมสื่ออินเทอร์เน็ตในครอบครัวและอิทธิพลของเพื่อนในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

ติดเกมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 จากผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีผลอย่างมากต่อการแสดงพฤติกรรมของวัยรุ่น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาว่าการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในจังหวัดสงขลา หรือไม่ อย่างไร ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้รู้เท่าทันพฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือ รวมถึงรู้เท่าทันภัยอันตรายรูปแบบต่างๆ ที่แฝงมากับโทรศัพท์มือถือด้วย นอกจากนี้ทางสถานศึกษาที่สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนกำหนดมาตรการเชิงป้องกันการใช้งานโทรศัพท์มือถือ ผิดสถานที่ที่ผิดเวลาของนักเรียนในสถานศึกษาได้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

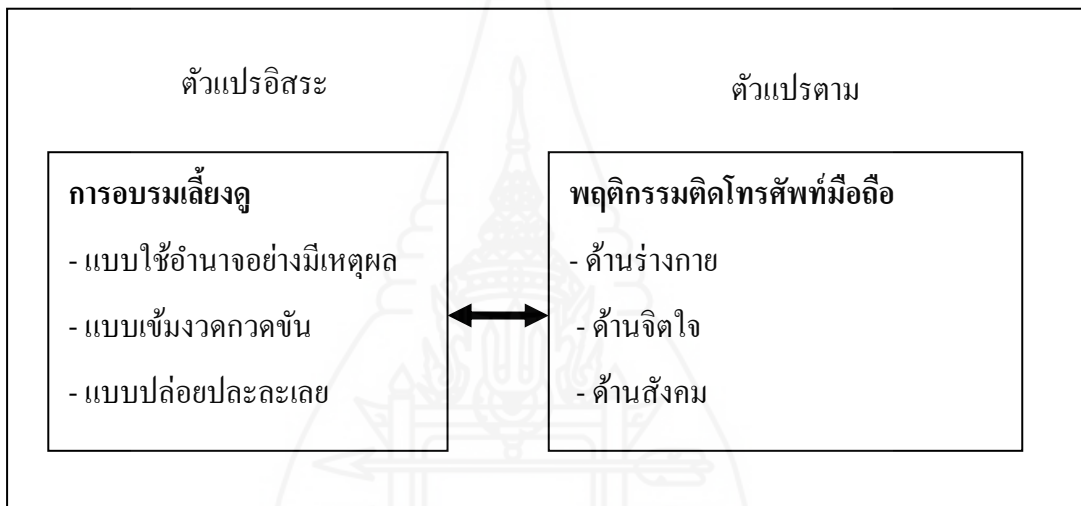
- 2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในจังหวัดสงขลา
- 2.2 เพื่อศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของ โรงเรียนในจังหวัดสงขลา
- 2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในจังหวัดสงขลา

3. คำถามการวิจัย

- 3.1 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในจังหวัดสงขลา มีพฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือมากน้อยเพียงไร
- 3.2 การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในจังหวัดสงขลา แต่ละด้านอยู่ในระดับใด
- 3.3 การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือหรือไม่ อย่างไร

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ใช้แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของวัยรุ่น พฤติกรรมการติดการใช้งานโทรศัพท์มือถือตามแนวคิดของ YouGov (2008) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู ตามแนวคิดของ Baumrind (1971) และ Maccoby & Martin (1983) ซึ่งแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ คือ แบบใช้อำนาจอย่างมีเหตุผล แบบเข้มงวดกวดขันและแบบปล่อยปละละเลย จากการศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. สมมุติฐานการวิจัย

5.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจอย่างมีเหตุผลมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือ

5.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือ

5.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือ

6. ขอบเขตการวิจัย

6.1 ประชากร คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในจังหวัดสงขลา จำนวน 52,570 คน (ระบบสารสนเทศเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก สมศ., 2557)

6.2 ตัวแปรที่ศึกษา

6.2.1 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ และ สังคม

6.2.2 ตัวแปรอิสระ คือ การอบรมเลี้ยงดู แบ่งเป็น 3 วิธี คือ แบบใช้อำนาจอย่างมีเหตุผลแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย

6.3 พื้นที่ที่ศึกษา คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ในเขตจังหวัดสงขลา

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 พฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือ หมายถึง การแสดงออกซึ่งกิริยาอาการที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานโทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่อื่น ๆ เช่น แท็บเล็ต เป็นต้น ที่เป็นอาการบ่งชี้ของโรคติดโทรศัพท์มือถือ รวมไปถึงการแสดงออกถึงอาการที่คาดว่าเป็นผลกระทบมาจากพฤติกรรมการใช้งานอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่นั้น ๆ สามารถแบ่งพฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม

7.1.1 ด้านร่างกาย คือ เด็กและเยาวชนที่เล่นโทรศัพท์มือถือรวมถึงอุปกรณ์สื่อสารเป็นเวลานาน อาจมีอาการทางกายที่ไม่ทราบสาเหตุ เช่น ปวดศีรษะ ปวดหลัง ปวดข้อ ปวดท้อง เจ็บหน้าอก อ่อนเพลีย

7.1.2 ด้านจิตใจ คือ มีความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงโดยเฉพาะในวัยเรียนและวัยรุ่น เนื่องจากในวัยเรียนนั้นยังไม่สามารถแยกแยะสถานการณ์จริงและจินตนาการ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นได้ด้นัก

7.1.3 ด้านสังคม คือ เมื่อเด็กติดโทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์สื่อสารจะขาดการควบคุมตนเอง มักพบการเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ภายในสมาชิกในครอบครัว เกิดความไม่เข้าใจและความขัดแย้งในครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่ไม่พอใจกับพฤติกรรมของเด็กทำให้เกิดปัญหาหรือทะเลาะกัน เรื่องการจำกัดเวลาในการใช้งานอุปกรณ์ดังกล่าว ของลูก นอกจากนี้ยังเกิด

จากการพูดคุย หรือทำกิจกรรมระหว่างสมาชิกในครอบครัวลดลง รวมถึงปฏิเสธที่จะร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

7.2 การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้อบรมเลี้ยงดู ติดต่อสื่อความหมายและปฏิบัติต่อเด็ก ผ่านทั้งทางคำพูดและการกระทำซึ่งมีอิทธิพลต่อเนื่องตลอดชีวิตของเด็ก แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

7.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจอย่างมีเหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้อบรมเลี้ยงดู ตั้งกฎเกณฑ์ให้บุตรปฏิบัติตาม พร้อมทั้งปฏิบัติต่อบุตรด้วยความรักความอบอุ่น โดยส่งเสริมให้กำลังใจและให้การยอมรับในตัวบุตร

7.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้อบรมเลี้ยงดูปฏิบัติต่อบุตรด้วยความเข้มงวดกวดขัน ใช้อำนาจคุ้มครอง ควบคุมและก้าวก่ายในวิถีชีวิตของบุตรโดยไม่ให้เกิดหรือให้การยอมรับนับถือในตัวบุตร

7.2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้อบรมเลี้ยงดูปฏิบัติต่อบุตรด้วยการลงโทษ แสดงความรู้สึกเย็นชา ละเลย ไม่ใส่ใจ หรือสนับสนุนให้คำแนะนำช่วยเหลือและไม่แสดงออกถึงการให้ความรักความอบอุ่น

7.3 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนของรัฐบาลในเขตจังหวัดสงขลา

8. ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

8.1 สถาบันการศึกษา ครูอาจารย์ สามารถนำผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมาใช้ในการวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการป้องกันให้เหมาะสมกับนักเรียนใน สถาบันการศึกษาของตน

8.2 สถาบันการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการทำงานเชิงรุกเพื่อการรณรงค์ส่งเสริมกระตุ้นให้วัยรุ่นเกิดจิตสำนึกที่ดี มีความฉลาดรู้เท่าทันภัยอันตรายของโรคที่เกิดจากการใช้โทรศัพท์ มือถือไม่ถูกที่ถูกเวลาและใช้ในปริมาณที่มากเกินไปได้

8.3 พ่อแม่และผู้ปกครองของนักเรียนสามารถนำผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือมาใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูและดูแลเด็กในครอบครัวได้อย่างเหมาะสมเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเด็ก สามารถลดความเสี่ยงของเด็กที่จะเกิดการติดโทรศัพท์มือถือได้